

SELANIKLİ TÜCCAR ALFRED ABBOTT'UN OĞLUNUN FİDYE İÇİN KAÇIRILMASI (1907)

Ahmet YADI*

Öz: Makedonya bölgesi Osmanlı Devleti'nin son döneminde birçok karışıklığın ve asayişsizliğin yaşandığı bir yer olarak öne çıkmaktadır. Bölgede işlenen suçlar arasında insan kaçırarak fidye istemek de bulunmaktaydı. Bu kaçırma olaylarından biri 1907 yılında Selanik'te gerçekleşti. Selanik'te ticaretle meşgul olan Alfred Abbott'un oğlu Robert, bir Rum çetesi tarafından kaçırılarak fidye istendi. Polis tarafından yapılan araştırmalar sonucunda çocuğun kaçırılmış olduğu düşünüldü. Araştırmalar devam ederken çete üyeleri tarafından fidye talebini içeren bir mektup Alfred Abbott'a ulaştı. Yapılan görüşmeler neticesinde 15.000 lira karşılığında çocuk, eşkıyanın elinden kurtarıldı. Suçluların aranmasına devam edilmesine rağmen kesin olarak bir sonuç elde edilememektedir. Bu da Osmanlı devlet adamlarını zan altında bırakmaktaydı. Daha sonra gelen bir istihbarat üzerine suçluların birçoğu ele geçirildi ve yargılandı. Kendilerine çeşitli cezalar verildi ve ödenen fidyenin geri alınması için çalışmalar yürütüldü. Evlerinde aramalar yapılarak gayrimenkullerine haciz konuldu. Bu şekilde Osmanlı memurları için peşini bırakmayarak hem fidyenin geri alınması hem de firari olanların yakalanması için çalışmalarını sürdürdü. Ancak daha sonra suçlular II. Meşrutiyet'in ilanı ile çıkarılan af ile serbest kaldı. Çalışmanın amacı Robert Abbott'un kimler tarafından ve ne için kaçırıldığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda kaçırılma hadisesi, suçluların yakalanması ve sonrasındaki süreç ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Makedonya, Selanik, Alfred Abbott, Fidyeye.

KIDNAPPING FOR RANSOM OF THE SON OF THE SALONICA MERCHANT ALFRED ABBOTT (1907)

Abstract: The region of Macedonia stands out as a place where many conflicts and disturbances took place during the last period of the Ottoman Empire. One of the crimes committed in the region was kidnapping people and demanding ransom. One of these abductions took place in Salonica in 1907. Robert, the son of Alfred Abbott, who was engaged in trade in Salonica, was kidnapped by a Greek gang and ransom was demanded. As a result of the investigations carried out by the police, it was thought that the child had been abducted. As the investigations continued, Alfred Abbott received a letter from the gang members demanding a ransom. As a result of the negotiations, the child was rescued from the bandits for 15.000 liras. Although the search for the perpetrators continued, no conclusive results were obtained. This put Ottoman statesmen under suspicion. Subsequently, following an intelligence tip-off, many of the criminals were captured and prosecuted. Various penalties were imposed and efforts were made to recover the ransom paid. Their houses were searched and their properties were seized. In this way, Ottoman officials continued to pursue the matter, both to recover the ransom and to capture the fugitives. As a result, the criminals were released with the amnesty issued with the declaration of the Constitutional Monarchy II. The aim of the study is to reveal by whom and for what reason Robert Abbott was kidnapped. In this regard, the kidnapping incident, the capture of the criminals and the subsequent process are discussed.

Key Words: Macedonia, Salonica, Alfred Abbott, Ransom.

Giriş

Selanik, Makedonya ya da Osmanlı idari teşkilatında *Vilayet-i Selâse* olarak tabir edilen coğrafyanın Kosova ve Manastır ile birlikte üç vilayetinden biriydi. Sosyal yapı olarak bir mozaik görünümünde olan Selanik'te başta Sefaret Yahudileri olmak üzere Rum, Müslüman, Sırp, Bulgar, Ermeni, Arnavut

* Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Çarşamba İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü. ahmetyadi87@gmail.com ORCID: 0000-0002-0405-3535.

ve Çingenerler yaşamaktaydı¹. Farklı etnisiteden insanların yaşadığı Selanik, ekonomik olarak da gelişme gösterdi. Nitekim Batı'daki makineleşme sürecinin Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilediği yıllarda Edirne, Batı Anadolu, Lübnan ve Selanik'te fabrikaların açılmaya başlaması dış ticarete önemli katkı sağladı. Selanik'teki ekonomik yükselişin diğer bir sebebi ise deniz ticaretine elverişli olmasıydı. Bu sayede modern ticaret anlayışına sahip olduğu gibi şehirleşme adına da gelişme gösterdi².

Balkan coğrafyasında farklı etnik unsurların yaşaması bölgede siyasi emelleri olan devletlerin hak iddia etmesini beraberinde getirdi. Özellikle Berlin Antlaşması sonrası Makedonya Meselesi Osmanlı Devleti'ni uğraştıran önemli hadiselerden olmuştur³. Bölgede komitacılık yapan Bulgar, Yunan ve Sırp'lar birbirleri ve Osmanlı askerleriyle mücadeleye girişmişlerdir. Makedonya'da komitelerin faaliyet göstermesiyle birlikte fidye için adam kaçırma hadiselerinde bir artış görüldü. Bölgede dolaşan komiteler kendilerine para sağlamak adına kaçırdıkları kişilerin yakınlarından fidye istemekteydiler⁴. Aldıkları paraların büyük kısmı silah ve cephane satın almak için kullanılmaktaydı⁵. Amaçları sadece para sağlamak değildi, aynı zamanda Avrupa devletlerinin dikkatini de çekmekti. Bundan dolayı Makedonya bölgesinde özellikle İngiliz vatandaşlarının dolaşmasına pek izin verilmezdi. Ayrıca İngiliz konsolosluğu bölgenin iç kesimlerine gidenlerin karşılaşacakları tehlikelerden büyük elçiliğin sorumlu olmadığı hususunda uyarılarda bulunmaktaydı. Yabancı vatandaşların bölgede başlarına bir fenalık gelmesi halinde bundan Babıali sorumlu tutulurdu⁶. Bundan dolayı Osmanlı Devleti diğer devletlerin siyasi baskısına maruz kalmakta⁷ veya fidyenin ödenmesi hususunda zorlanmaktaydı. Mesela Bulgar çeteleri tarafından 1899'da Selanik'te Fransız maden mühendisinin ve 1901'de Amerikalı rahibe Miss Stone'un kaçırılmasıyla istenen fidyeler ödendi. Ancak ödenen bu fidyeleri elçilikler ve konsolosluklar Osmanlı hükümetinden talep ettiler⁸.

Robert Abbott'un fidye için kaçırılmasını konu edinen çalışmanın ana kaynaklarını Osmanlı Arşivi'nde yer alan belgeler oluşturmaktadır. Bu arşiv belgeleri ışığında Robert'i kimlerin ne amaçla kaçırdığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak Abbott ailesi hakkında bilgiler verilerek ardından Robert'in kaçırılması, suçluların yakalanması ve cezalandırılması ve verilen fidyenin geri alınması gibi konular üzerinde durulmuştur.

1. Abbott Ailesi ve Alfred Abbott

Selanik, 18. ve 19. yüzyıllarda ticaret ağının büyümesiyle Levanten ailelerin yaşadığı Osmanlı Devleti'nin önemli şehirlerinden biri oldu. Levanten tabiri Osmanlı şehirlerine gelmiş olan İngiliz, Fransız, İtalyan, Hollandalı, Belçikalı, Avusturyalı, İspanyol, İsveçliler ve Slavlar için kullanılmaktaydı. Bunların hepsi Hristiyan'dı ve Doğu Akdeniz'e para kazanmak için geldiklerinden kendilerine Levanten denilirdi⁹. Tanzimat öncesinde önemli bir ticaret bölgesi olan Selanik'te bu gibi

¹ Turan Akıncı, *Selanik (1869-1923)*, Remzi Kitabevi, 6. Baskı, İstanbul 2023, s. 147.

² Selahattin Bayram, *Osmanlı Döneminde Selanik Limanı 1869-1912*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2017, s. 39.

³ Douglas, A. Howard, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, Çev: Tanju Günseren, Alfa Tarih Yayınları, İstanbul 2023, s. 380.

⁴ *Osmanlı Avrupası'nda Bölücülük Cereyanı (Makedonya Komitacılarının Anıları)*, Derleyen ve Çevirenler: Mümin İsov ve Ergün Hasanoğlu, Selenge Yayınları, İstanbul 2021, s. 69, 76.

⁵ Fikret Adanır, *Makedonya Sorunu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001, s. 140-141.

⁶ G. F. Abbott, *Makedonya*, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2013, s. 42-43.

⁷ İsmail Pehlivan, *Osmanlı ve Genelkurmay Arşivleri Işığında Osmanlı'da Terör (Bulgar Komitacıları ve Balkanlardaki İhtilal Faaliyetleri)*, Karakum Yayınevi, Ankara 2019, s. 143.

⁸ Mahir Aydın, "Makedonya Meselesi ve Amerikalı Rahibenin Kaçırılması", *Osmanlı Araştırmaları XVIII*, Kitap Matbaacılık, İstanbul 1998, s. 250; "Süleyman Kâni İrtem, *Osmanlı Devleti'nin Makedonya Meselesi*, Haz. Osman Selim Kocahanoğlu, Temel Yayınları, İstanbul 1999, s. 169.

⁹ Raziye Çakıcıoğlu Oban, "Levanten ve Levantenler Üzerine Bir İnceleme", *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı 22, Konya 2007, s. 338; Akıncı, *age*, s. 177-178.

zengin Levanten aileler¹⁰ daha çok Frenk mahallesinde yaşamaktaydılar. Levanten aileler arasında yer alan Abbottlar da burada ikamet etmekteydi¹¹.

18. yüzyılda Selanik'e gelen İngiliz vatandaşı Barthelemy Edward Abbott ticaretin yanında bazı Avrupa devletlerinin Selanik konsolosluğu görevini yürütmüştür. Kendisi gibi ticaretle uğraşan oğlu George Abbott, Selanik'in zengin Rum ailelerinden Kaftancıoğullarının kızıyla evlenmişti.¹² Bu çiftin oğlu olan ve Selanikliler tarafından Jackie olarak adlandırılan John Nelson Abbott zamanında ailenin zenginliği artmıştı. Nitekim zamanla ticarete büyüyerek Selanik'in zengin ailelerinden biri haline geldiler¹³. Jackie, Abbott ailesinin yükselişinin gerçek mimarıydı. Servetinin kökeni, yerli şifacılar için vazgeçilmez bir ürün olan sülük yetiştiriciliği ve ticaretinden gelmekteydi. Aynı zamanda kendisi bölgede tefecilik yapmakta ve birçok kişinin kendisine borcu bulunmaktaydı¹⁴. Bu sayede Selanik'in zengin ailelerinden biri haline geldiler. Nitekim kendileri Selanik'ten İngiltere'ye ihracat yapan büyük bir tüccar ailesi olarak anılmaktaydı¹⁵.

Giderek zenginleşen ve uluslararası ticarete önemli konuma gelen Abbott ailesi tarafından Selanik'te ihtiyaç gereği bir depo yaptırıldı. Hatta bu depo için 15.000 sterlin harcadıkları iddia edilmektedir¹⁶. Ayrıca bölgede ekonomik olarak büyüyen Allatini ailesiyle¹⁷ de bir rekabet içine girmişlerdir. Allatini ailesinin faydalandığı haklardan yararlanmak için Abbott kardeşler İngiliz Elçiliğini devreye soktular. Ancak bu girişimlerden olumlu bir sonuç elde edemediler¹⁸. Daha sonra Abbott ailesinin bu ekonomik gücü 19. yüzyılın sonlarına doğru eridi ve aile eski ihtişamını kaybetti¹⁹.

Alfred Abbott, John Abbott'un kardeşi Robert'in oğluydu.²⁰ Selanik'te ikamet eden Abbott servet sahibi biriydi²¹. Kendisi tüccar olup aynı zamanda maden imtiyazı alarak işletmekteydi. Selanik'e bağlı Gevgeli'de ortaya çıkarılan simli kurşun madeninin işletilmesi iznini dahi almıştı²². Alfred Abbott'un evi İngiltere Konsolosluğu yakınında olup 100 metre ilerisinde ise bir polis merkezi ve karakol bulunmaktaydı²³. Bahçe içerisinde bulunan ev şehrin dışındaki bir mevkiideydi. Evin yol tarafının bazı yerlerinde parmaklık ve bazı yerlerinde de alçak duvarlar bulunmaktaydı. Alfred Abbott'un 17-18 yaşlarında sağır ve dilsiz²⁴ bir oğlu bulunmaktaydı. Babasının adını verdiği oğlu Robert, edinilen bilgilere göre gece yarısına kadar gezip dolaşan biriydi²⁵.

¹⁰ Selanik'teki Avrupalı tüccarlar ve faaliyetleri hakkında bkz. Diren Çakılcı, "Beratlı Tüccar'dan Avrupa Tüccarı'na Selanik'te "Nizâm-ı Raiyyet Arayışı", *Tarih Dergisi*, Sayı 77, 2022, ss. 165-212.

¹¹ Meropi Anastasiadou, *Tanzimat Çağında Bir Osmanlı Şehri Selanik 1830-1912*, Çev: Işık Ergüden, Alfa Tarih Yayınları, İstanbul 2022, s. 153.

¹² Diren Çakılcı, *19. Yüzyılın İlk Yarısında Selanik Şehri*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Antalya 2021, s. 159.

¹³ Diren Çakılcı, "Unutulmuş Bir Seyâhat-i Hümâyûn: Sultan Abdülmecid'in Selanik Ziyareti", *Tarih Dergisi*, Sayı 65, 2017, s. 76-77.

¹⁴ Mark Mazower, *Hayaletler Şehri Selanik (Hıristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler 1430-1950)*, Çev: Gül Çağalı Güven, Alfa Tarih Yayınları, İstanbul 2013, s. 205.

¹⁵ Filiz Dıġıroġlu, "Selanik Ekonomisinde Unutulmuş Bir Alan: Tütün Üretimi, Ticareti ve Reji (1883-1912)", *Osmanlı Araştırmaları*, Sayı 43, 2014, s. 239.

¹⁶ Dıġıroġlu, "a.g.m", s. 239.

¹⁷ Allatini ailesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Mehmet Ali Kahraman, "XIX. Yüzyılda Selanik'te Musevi Bir Aile: Alatiniler", *History Studies*, 9/5, Aralık 2017, ss. 129-142.

¹⁸ Nurdan İpek, *Selanik ve İstanbul'da Yahudi Bankerler*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011, s. 221.

¹⁹ Mazower, *a.g.e*, s. 206-207.

²⁰ http://www.levantineheritage.com/pdf/Abbott_tree.pdf (Erişim Tarihi: 18.02.2024); Çakılcı, *a.g.t*, s. 160; Mazower, *age*, s. 311.

²¹ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), *Babiali Evrak Odası Evrakı (BEO)*, Nr: 3048/228527, 22 Rebiülevvel 1325 (5 Mayıs 1907).

²² BOA, *BEO*, Nr: 259/19352, 5 Safer 1311 (18 Ağustos 1893); *BEO*, Nr: 604/45240, 20 Şevval 1313 (4 Nisan 1896).

²³ BOA, *BEO*, Nr: 3048/228527, 22 Rebiülevvel 1325 (5 Mayıs 1907).

²⁴ Osmanlı Devleti'ndeki engelli çocuklar için bkz. Sezai Balcı, *Osmanlı Devleti'nde Engelliler ve Engelli Eğitimi Sağır Dilsiz ve Körler Mektebi*, Libra Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2018.

²⁵ BOA, *BEO*, Nr: 3051/228825, 26 Rebiülevvel 1325 (9 Mayıs 1907).

2. Robert'in Kaçırılması

Robert'in kaçırılma planı çete reisi Yunan vatandaşı Kosta Coli tarafından yapılmıştı. Kosta Coli, Kireçköylü Kuyumcu Vasil, Vergi Tahsildarı Hristo, Bekçi Miço, Panayot Kantaruş, eniştesi Hristo, Muhtar Atnaş, Öremcik bahçesinde Bahçıvan Livadiçli Nikola Papa Yani ve kardeşleri Yorgi ve Atnaş, Livadyalı Bekçi Ulah Miço Yorgi, Selanikli Kel Kerim, Litohorlu Nikolaki, Kozaneli Kulacı Marko Fota, Selanikli Aleko, Kunduracı Filipa, Yarım Dudak Miço ve Alfred Abbott'un bahçıvanı Bağlıcalı Hristo'yu planına dahil etti. Bağlıcalı Hristo ve Panayot Kontaruş'un kılavuzluğunda Dimitri Marmara, Livadiçli Nikola Papa Yani ve Aleko çocuğu deniz kıyısındaki evlerinin bahçesinden kaçırmayı tasarlamışlardır²⁶. Muhtemelen Alfred Abbott'un evinin yakınlarında keşifte bulunarak kaçırma planının detayları üzerinde durmuşlardır. Ayrıca Robert'in saat kaçta dışarı çıkıp kaçta eve geldiği konusunda araştırmalar yaparak uygun bir vakti beklemeye başladılar. Nitekim 22 Mart 1907 tarihinde Robert biraz dolaştıktan sonra eve dönmek için tramvaya bindi. Tramvaydan indikten sonra hanesinin bahçesinden içeri girdi. Bu esna da etrafta gizlenmiş olan çete mensupları Robert'i evinin önünden kaçırdı²⁷. Çocuğu, Panayot Kontaruş'un Kireçköy'deki harap ve boş hanesine götürdüler. Orada bir hafta kadar tutulduktan sonra Robert'i soğuktan korumak için oradan ayrıldılar. Çünkü yakılan ateşin bacadan çıkan dumanının şüpheye sebep olabileceğini düşündüler. Daha sonra ticaret amacıyla başka bir yerde olan Dimitri'nin boş bulunan hanesine gelerek çocuğu serbest bırakana kadar orada kaldılar²⁸.

Ailesi, Robert'in eve gelmediğini fark edince merak ederek aramaya başladı. Zaman kaybetmeden Büyükdere Karakolu ve İngiltere Konsolosluğuna haber verdiler. Diğer taraftan Abbott, oğlunu aramak için subaşısı olan Vangel'i Kelemeriye nahiyesine bağlı köylere gönderdi. Ertesi sabah polisler eve gelerek keşif yaptılar. Buradaki ayak izleri ve bazı eşyalar Robert'in kaçırılmış olduğu düşüncesini akla getirdi. Robert'in kaçırıldığı yerde bulunan iki ucu düğümlü ve kenarları çizgili mendillerin bir benzeri Bahçıvan Bağlıcalı Hristo Apostol'un odasındaki sandıkta bulundu²⁹. Bahçedeki ayak izleri, bırakılan birkaç mendil, çocuğa ait olan düğme ve evin karşısındaki ağaçlardan birinde bastonunun bulunması şüpheleri iyice arttırdı³⁰. Bundan dolayı Bahçıvan Hristo Apostol, Abbott'un ahırında ikamet eden İngiltere Konsolosluğu arabacısı Vangel, Jandarma tensikatına memur Binbaşı Grogan Bey'in arabacısı Havsalı Panayot, sebze bahçıvanı Paskal ve ortakları İstavri, Dimitri oğlu Yorgi ve Vasilikalı Militadi, Bosnalı Samed, Bağlıcalı Hristo oğlu Atnaş, Sevter, ameleden Zimbati, Hristo, Yunanlı Dimitri Kaçoli tek tek sorgulandılar. Ancak hiçbir şeyden haberleri olmadıklarını beyan ettiklerinden herhangi bir delile ulaşamadı³¹.

Çocuğun kaçırılma ihtimali üzerinde durularak şüphelenilen her şeyin araştırılması yoluna gidildi. Olayın gerçekleştiği zamanlarda Kesendire'den Selanik'e gelen portakal yüklü bir gemi sahilhaneler civarında demirlemişti. Yunan gemisinin gece yarısından sonra hareket etmesi çocuğun deniz yoluyla Yunanistan'a veya adalardan birine götürüldüğü ihtimali üzerinde durulmaktaydı. Babası Alfred Abbott, askeri bir hareketin yapılmamasından ve tahkikatın gizli yürütülmesinden yanaydı³². Ancak Selanik valisinin emri üzerine Kaymakam Sırrı, Polis Müdürü Niyazi, Sermüstantik Nail Beylerden oluşan heyet tarafından yürütülen çalışmalar da sonuçsuz kaldı³³.

Araştırmalardan istenen sonuç alınamamıştı ki bu sırada bazı kişilerin fidye uğruna çocuğu bahçeden kaçırdıkları öğrenilmiştir. Çünkü Alfred Abbott'a eşkiya tarafından *fidye-i necat*³⁴ istenilen bir mektup

²⁶ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

²⁷ BOA, *BEO*, Nr: 3017/226253, 9 Safer 1325 (24 Mart 1907).

²⁸ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

²⁹ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

³⁰ BOA, *BEO*, Nr: 3017/226253, 9 Safer 1325 (24 Mart 1907).

³¹ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).; *BEO*, Nr: 3051/228825, 26 Rebiülevvel 1325 (9 Mayıs 1907); *BEO*, Nr: 3017/226253, 9 Safer 1325 (24 Mart 1907).

³² BOA, *BEO*, Nr: 3017/226253, 9 Safer 1325 (24 Mart 1907).

³³ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

³⁴ Fidyeye, bir kişiyi zor durumdan kurtarmak için ödenen bedel olarak tanımlanmaktadır. Fidyeye-i necat ise kurtuluş fidyesi olarak adlandırılıp savaş esirlerini serbest bırakmak anlamına gelmektedir (Salim Ögüt, "Fidyeye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam*

geldi³⁵. Tehdit içeren ve Robert'e kopya ettirilen mektupları Tahsildar Hristo kendi yazmıştı. Bu mektupların ulaştırılmasına Dimitri Marmara ve Kosta Coli aracılık etmişti³⁶. Çocuğun kaçırıldığı anlaşılınca babası Alfred Abbott, Selanik İngiltere Konsolosluğu tarafından suçluların yakalanması için yürütülen çalışmaların durdurulmasını istedi. Çünkü çocuğun hayatının tehlikeye düşeceğinden korkmaktaydı³⁷. Eşkiya ile Abbott ve konsolosluk arasındaki haberleşme tamdık bir kişi tarafından yapıldı. Çocuğu kaçırılanlar irtibat için Selanik'e yakın yerlere gelmekteydiler³⁸. Robert'in salıverilmesi için talep edilen fidyenin nasıl alınıp verileceğini kararlaştırmak üzere Hodentaç (Hortiatist) Dağı eteklerinde bir görüşme planlandı. Bunun üzerine İngiliz konsolosu, Alfred Abbott'un yanında güvenilir bir adamın gönderilmesi yönünde Babıalı'den bir talepte bulundu. Arabulucu adamın ifadesinden eşkiyanın Yunan vatandaşı ve Rum oldukları anlaşılmaktaydı³⁹. İngiltere Sefaretinden yapılan açıklamada Yunan eşkiyasının Selanik'te artmış olduğundan çocuğu kaçırılanların da Yunanlı olduğu beyan edildi. Ayrıca Abbott'un eşinin Rum olması sebebiyle Rum komitesi tarafından istenen akçeyi vermemesinden dolayı çocuğun kaçırıldığı iddialar arasındaydı⁴⁰. Çocuğun sağlığından endişe edilerek talep edilen fidyenin verilmesi düşünüldü. Eşkiya ilk başta Abbott'a karşı tehditkâr bir tavır takınarak 25.000 Osmanlı lirası talep etti. Muhtemelen iki taraf arasında bir pazarlık yapılmış olacak ki fidyecilere 15.000 lira verilerek çocuk sağ salim kurtarıldı⁴¹. Çocuğun kurtarılması için talep olunan 15.000 lira eşkiyaya İngiltere Konsolosluğu tarafından verilmişti. Bu ödenen meblağın Osmanlı hükümeti tarafından ödenmesi konusunda İngiltere hükümetinin ısrarcı bir şekilde talebi olmuştur⁴². Konuyla alakalı belgelerden Osmanlı Devleti'nin bu fidyeyi ödemediği anlaşılmaktadır.

Robert'i kaçılmasındaki tek sebebin para elde etmek olduğu görülmektedir. Kaçırılanlar için Rum çetesi denilse de işbirlikçiler içerisinde Ulah ve Türk gibi farklı milletlerden kişilerin yer alması ekonomik çıkar olarak ortak bir noktada buluştuklarını göstermektedir. Aslında Rum veya Yunan çetesi denilmesindeki en önemli sebep çete reisinin ve yanındaki önemli adamların mensup olduğu milletten ileri gelmekteydi. Benzer hadiselerde olduğu gibi burada da fidyenin Osmanlı Devleti'nden alınması için talep olmuştur. Ancak Osmanlı Devleti'nin fidyeyi ödemesi, suçu üstleneceği anlamına geleceğinden bu konuda net bir tavır sergileyerek ödemeye yanaşmamıştır. Nitekim kendisine gelebilecek suçlamaları önlemek adına da olayın araştırılmasına önem göstermiştir.

3. Suçluların Yakalanması

Çocuğun kurtarılmasının ardından bu suçu işleyenlerin peşine düşüldü. Daha önce de belirtildiği gibi Rum komitesi tarafından kaçırıldığı bilinmekteydi. Bu komitede kimlerin olduğu tespit edildikten sonra yakalanıp cezalandırılması gerekiyordu. Yapılan tahkikatta kimler olduğuna dair bir delilin çıkmaması kamuoyunda şikayetlere sebep olacağından suçluların yakalanma işi hızlandırılmalıydı⁴³. Rumeli Müfettişi Hüseyin Hilmi Paşa göre; Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan'da çete oluşturanlar Osmanlı topraklarına gelmeye devam ettikçe bu gibi eşkiyalık hadiselerinin tamamen bertaraf edilmesi

Ansiklopedisi, 13. Cilt, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s. 55). Şemsettin Sami ve Devellioğlu'na göre fidye-i necat haydutların elinden birini kurtarmak için verilen meblağ olarak ifade edilmektedir (Şemsettin Sami, *Kamûs-i Türkî*, Nadir Eserler Kitaplığı, İstanbul 2016, s. 984; Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara 2007, s. 266).

³⁵ BOA, *BEO*, Nr: 3051/228825, 26 Rebiülevvel 1325 (9 Mayıs 1907); *BEO*, Nr: 3048/228527, 22 Rebiülevvel 1325 (5 Mayıs 1907); *BEO*, Nr: 3027/226997, 24 Safer 1325 (8 Nisan 1907); *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

³⁶ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

³⁷ BOA, *BEO*, Nr: 3051/228825, 26 Rebiülevvel 1325 (9 Mayıs 1907); *BEO*, Nr: 3048/228527, 22 Rebiülevvel 1325 (5 Mayıs 1907); *BEO*, Nr: 3027/226997, 24 Safer 1325 (8 Nisan 1907); *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

³⁸ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233738, 26 Cemaziyelahir 1325 (6 Ağustos 1907).

³⁹ BOA, *BEO*, Nr: 3039/227924, 10 Rebiülevvel 1325 (23 Nisan 1907).

⁴⁰ BOA, *BEO*, Nr: 3056/229176, 3 Rebiülahir 1325 (16 Mayıs 1907).

⁴¹ BOA, *BEO*, Nr: 3051/228825, 26 Rebiülevvel 1325 (9 Mayıs 1907); *BEO*, Nr: 3048/228527, 22 Rebiülevvel 1325 (5 Mayıs 1907); *BEO*, Nr: 3027/226997, 24 Safer 1325 (8 Nisan 1907); *BEO*, Nr: 3047/228455, 20 Rebiülevvel 1325 (3 Mayıs 1907).

⁴² BOA, *BEO*, Nr: 3108/233058, 12 Cemaziyelahir 1325 (23 Temmuz 1907).

⁴³ BOA, *BEO*, Nr: 3060/229463, 9 Rebiülahir 1325 (22 Mayıs 1907).

mümkün değildi. Güvenlik kuvvetlerinin yoğun çabaları sonucunda sadece iki haftalık bir zaman diliminde 100'den fazla Bulgar, 40'tan fazla Sırp ve 50'ye yakın Rum eşkiyası ortadan kaldırılmıştı⁴⁴.

Fidyenin verilip çocuğun kurtarılmasından sonra Robert'in beyan ve tariflerine göre tahkikat başlatıldı. Bahçıvan Hristo'nun mendillerinin olay yerindeki mendile benzemesi olayda bir parmağı olduğu şüphesini artırsa da kendisi delil yetersizliğinden dolayı serbest bırakılmıştı. Daha sonraki araştırmalardan da bir sonuç elde edilememesi meselenin muallakta kalmasına neden oldu⁴⁵. Aradan 4-5 ay geçtiği halde bir delile ulaşılamaması büyük bir etkiye sebep oldu ve devlet memurları emniyetsizlikle itham edildi. Mesele artık Osmanlı hükümetinin şan ve haysiyetine dokunur bir hale gelmişti. Bu meseleyi açığa kavuşturmak adına Rumeli Müfettişi Hüseyin Hilmi Paşa daha fazla mesai harcamaya başladı⁴⁶. İlerleyen zamanlarda ise suçluların kimler olduğu ve nerede bulduklarına dair bir istihbarat geldi. Selanik Jandarma Kumandanı Cavid Bey, Merkez Kumandanı Nazım Bey ve Polis Naim Efendi muhbirin ihbarını görüşmek üzere Üsküp'teki Rumeli Müfettişliğine gittiler. Bu görüşme sonucunda Bahçıvan Hristo, Kuyumcu Vasil, Yani, Bahçıvan Kireçköylü Panayot Kontaruş, biraderi Hristo, Livadiçli Nikola Papa Yani, biraderi Atnaş, Kireçköy'de Bekçi Ulah Miço, Kireçköy tahsildarı Hristo, Kavalı çiftliğinde Subaşı Vangel, Reji kolcusu Taşo, Kocabaşı Atnaş, Yunanlı Kosta Coli, biraderi Nikola Coli ve Yunanistan Konsolosluğu kâtabi Yunan kaymakamlarından Join hakkında yakalama kararı çıktı⁴⁷. Netice itibarıyla çocuğu kaçıran komite üyelerinin sayısının 20'den fazla olduğu öğrenildi. Bu grubun içerisinde 3 tane Yunan vatandaşı bulunmaktaydı ve bunların iadesi için Yunanistan'la diplomatik temasa geçildi⁴⁸.

Çocuğun kaçırılma hadisesinde suçlu olarak görülen kişilerden 14'ü yakalandı⁴⁹. Yakalanan kişiler ilk zamanlar suçlarını kabul etmediler. Suçluları tespit edebilmek için Robert, babası ile karakola çağırıldı. Kişiler Robert'e gösterildiğinde içlerinde bulunan Panayot Kontaruş'un kendisini kaçıranlardan biri olduğunu söyledi. Bundan dolayı heyecanlanan ve telaşa düşen Panayot inkâr etse de suçunu kabul etmek zorunda kaldı. Daha sonra teker teker Tahsildar Hristo, Nikola Papa Yani, kardeşi Atnaş, Öremcik bahçesinde çalışan Yorgi, Kireçköy Muhtarı Atnaş, Bekçi Miço'ya Panayot'un olayı itiraf ettiği söylenince onlar da suçlarını kabul ettiler. Daha sonra Yunanistan vatandaşı Kosta Coli ve bir silah çekme olayından dolayı hapiste bulunan Berber Aleko sorguya çekildikten sonra diğerleri itiraf edince onlar da işi kabullendiler⁵⁰. Bu sorgulamalarda Merkez Kaymakamı Sırrı Bey, Bidayet Savcısı Musa Kazım Bey, Sermüstantik Nail Bey, Jandarma Kumandanı Miralay Cavid Bey ve Komiser Hüsnü Naim Efendi yoğun mesai harcadılar. Hatta paraları sakladıkları yerleri dahi öğrendiler⁵¹. Fırar eden suçluların yakalanması adına gerekli çalışmalar sürdürüldü⁵². Çetenin ortaya çıkarılmasında geceli gündüzlü çalışmış olan Sırrı Bey, Musa Kazım Bey, Jandarma Kumandanı Miralay Cavid Bey, Nail Bey ve Hüsnü Naim Efendi'nin rütbe ve nişanlarla taltif edilmesi yönünde Selanik Valisi Rauf Paşa'nın bir talebi olmuştur⁵³.

4. Suçluların Cezalandırılması ve Fidyenin Geri Alınması

Robert'in kaçırılması uluslararası alanda yankı uyandırdı. Avam Kamarasında gündeme geldi ve konu hakkında görüşmeler yapıldı⁵⁴. Ayrıca kaçırılma hadisesine ve Üsküp İngiliz konsolos vekiline iki

⁴⁴ BOA, *BEO*, Nr: 3112/233360, 19 Cemaziyelahir 1325 (30 Temmuz 1907).

⁴⁵ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

⁴⁶ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233738, 26 Cemaziyelahir 1325 (6 Ağustos 1907).

⁴⁷ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

⁴⁸ BOA, *BEO*, Nr: 3112/233360, 19 Cemaziyelahir 1325 (30 Temmuz 1907).

⁴⁹ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233738, 26 Cemaziyelahir 1325 (6 Ağustos 1907); *Yıldız Sadaret Hususi (Y. A. HUS)*, Nr: 513/77, 21 Cemaziyelahir 1325 (1 Ağustos 1907).

⁵⁰ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

⁵¹ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233738, 26 Cemaziyelahir 1325 (6 Ağustos 1907); *Yıldız Perakende Umum Vilayetler (Y. PRK. UM)*, Nr: 80/18, 20 Cemaziyelahir 1325 (31 Temmuz 1907).

⁵² BOA, *Y. A. HUS*, Nr: 513/77, 21 Cemaziyelahir 1325 (1 Ağustos 1907).

⁵³ BOA, *Y. PRK. UM*, Nr: 80/18, 20 Cemaziyelahir 1325 (31 Temmuz 1907).

⁵⁴ BOA, *Hariciye Nezareti Londra Sefareti (HR. SFR 3)*, Nr: 578/14, 3 Mayıs 1907; *HR. SFR 3*, Nr: 578/28, 16 Ağustos 1907.

Arnavut'un yapmış olduğu saldırıya dair The Times gazetesinde haberlere yer verildi⁵⁵. Görüşmeler sonucunda Avam Kamarasında kaçırılma hadisesine dair bir soruşturma açıldı⁵⁶. Ayrıca Osmanlı hükümeti tarafından yürütülen tahkikatta çete üyelerinden bazıları göz altına alınırken firari olanların da bir an önce yakalanması için gerekli faaliyetler sürmekteydi. Alfred Abbott ise bu işte zararının olmadığını beyan etse de İngiliz Sefareti fidyenin Osmanlı tarafından kendilerine ödenmesini istemekteydi. Osmanlı yetkilileri buna karşılık suçluların üzerlerinden çıkan paralara el koymuş ve eksik kısımların tamamlanması için de gerekli çalışmaları yürütmüştür⁵⁷.

Çocuk kaçırma meselesine karışanların cezalandırılması için bir dava açılması gerekiyordu. Ancak davanın kim tarafından açılacağına dair tartışmalar yaşandı. Çünkü fidyeden dolayı Ceza Kanunnamesinin 3. maddesi gereği şahsi hukuk davasının karara bağlanması için bir davacı gerekiyordu⁵⁸. Bundan dolayı fidyeyi İngiltere Selanik Konsolosluğu verdiği için davacı olması beklenildi. Ama bu konuda bir zorlamanın yapılması da doğru bulunmadı. Babıali tarafından ise hükümet adına bir dava vekili bulundurmaya eşkiya olaylarının mesuliyetini kabul edeceği anlamına geleceğinden dolayı uygun görülmemekteydi⁵⁹. Selanik Müddei Umumiliği davanın görülmesi için İngiltere Konsolosluğu tercümanını çağırarak ya bir vekil tayin edilmesini ya da davacı olunmasını istemişse de bu durum pek kabul görmedi⁶⁰. Çünkü İngiltere Sefareti verilen fidyeyi Babıali'den talep ettiği gibi davacı sıfatını da kabul etmemekteydi⁶¹.

Durum bu haldeyken davanın ne taraftan açılacağı kesinliği olmamasından dolayı mahkeme davaya devam edemedi. Bunun üzerine Selanik İstinaf Müddei Umumiliği nasıl bir yol izleyeceği konusunda Rumeli Müfettişliğinden talimat talebinde bulundu⁶². Yetkililer de bu meselenin bir an önce halledilerek şahsi hukuk davasının açılması gerektiğini düşünmekteydiler⁶³. Netice itibarıyla 18 Kasım 1907 tarihinde davanın görülmesine karar verildi. Ancak Yunan tercüman mahkemeye vaktinde gelmediği için dava 23 Kasım 1907 tarihine ertelendi⁶⁴. Daha sonra belirtilen tarihte davanın görülmeye başlanmasıyla birlikte Selanik İngiltere Konsolosluğu Mösyo Lam, kaçırılma hadisesinin adı suçlardan olması hasebiyle Abbott'un mahkemeye gönderilmesinin doğru olup olmadığı yönünde İngiltere Sefaretinden bilgi istedi. Kendisine verilen cevapta gitmesinde bir zarar görülmediği açıkça beyan edildi⁶⁵. Toplamda 17 kişinin davasının görülmesinin ardından 15'i farklı derecelerde kürek cezası alırken, 2 kişi ise beraat etti⁶⁶. Bu sırada Kosta Coli'nin hapse atılmasıyla kardeşi Nikola'nın Golos'ta 20-30 kişilik bir çete oluşturarak Kesendire'ye gideceği haberi alındı. Amacı ise hapiste bulunan kardeşinin tahliye edilmesini sağlamak için önemli bir kişiyi kaçırmaktı. Bu kaçırma hareketiyle Osmanlı hükümetini zor durumda bırakarak kardeşini tahliye etmeye mecbur edecekti. Osmanlı yetkilileri böyle bir olaya meydan vermemek adına gerekli tedbirleri aldı⁶⁷. Bu girişimin sonuçsuz kalmasından sonra hapiste olanlar ise II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte çıkarılan afyla tahliye edildiler⁶⁸.

⁵⁵ BOA, HR. SFR 3, Nr: 578/15, 7 Mayıs 1907.

⁵⁶ BOA, HR. SFR 3, Nr: 578/17, 16 Mayıs 1907.

⁵⁷ BOA, BEO, Nr: 3116/233689, 22 Cemaziyelahir 1325 (2 Ağustos 1907); BEO, Nr: 3126/234403, 7 Recep 1325 (15 Ağustos 1907).

⁵⁸ BOA, BEO, Nr: 3158/235315, 26 Recep 1325 (4 Eylül 1907).

⁵⁹ BOA, BEO, Nr: 3131/234779, 16 Recep 1325 (25 Ağustos 1907); BEO, Nr: 3131/234778, 16 Recep 1325 (25 Ağustos 1907).

⁶⁰ BOA, BEO, Nr: 3129/234644, 13 Recep 1325 (22 Ağustos 1907).

⁶¹ BOA, BEO, Nr: 3129/234645, 13 Recep 1325 (22 Ağustos 1907); Hariciye Nezareti Tahrirât-ı Hariciye Odası (HR. TH), Nr: 352/17, 22 Ağustos 1907.

⁶² BOA, BEO, Nr: 3140/235472, 28 Recep 1325 (6 Eylül 1907).

⁶³ BOA, BEO, Nr: 3140/235473, 1 Şaban 1325 (9 Eylül 1907).

⁶⁴ BOA, BEO, Nr: 3182/238605, 5 Şevval 1325 (11 Kasım 1907).

⁶⁵ BOA, BEO, Nr: 3185/238844, 7 Şevval 1325 (13 Kasım 1907).

⁶⁶ BOA, BEO, Nr: 3205/240308, 4 Zilkade 1325 (9 Aralık 1907); HR. TH, Nr: 355/108, 9 Aralık 1907.

⁶⁷ BOA, Rumeli Müfettişliği Selanik (TFR. I. SL), Nr: 185/18406, 29 Rebiülahir 1326 (31 Mayıs 1908).

⁶⁸ BOA, Dahiliye Nezareti Mektubi Kalemî (DH. MKT), Nr: 2773/91, 1 Rebiülevvel 1327 (23 Mart 1909).

Fidyenin bir an önce teslimi için zaman kaybetmeden gereğinin yapılması konusunda herkes hemfikirdi⁶⁹. Suçluların üzerlerinden çıkan paralar fidyenin tamamını karşılamaya yetmemekteydi. Verilen fidyeden 8.224 lira suçlulardan teslim alınmıştır. Geriye kalanın ise kefil suretiyle mahkumlardan alınması kararlaştırıldı⁷⁰. Bundan dolayı fidyenin geri kalanının tahsili için mahkûm olan eşkıyanın haczettirilen mallarının kıymetlerinin araştırılması yoluna gidildi. Pek kıymetli bir şeyleri olmayıp değerleri 7-8 bin kuruş civarındaydı. Paranın tamamlanabilmesi adına emlakın bir an önce satılarak işlemlerin tamamlanması istendi. Ayrıca bu durum Rumeli Müfettişliğine bildirilerek firari olanların araştırılması yönünde emir alındı⁷¹. Çete üyelerinin fidye olarak aldığı 15.000 liradan 400 lira ayrılarak bunun 200'ü sadaka adına kiliselere, 80'i esir ve yaralı götürünlere bahşiş olarak verilmişti. Bir kısmı Robert'in masrafları için harcanmış geriye kalan para ise kişiler arasında bölüşülmüştü⁷². Elde kalan paranın yarısı Tahsildar Hristo tarafından Dimitri Marmara'ya teslim edilmiştir. Diğer yarısından Tahsildar Hristo kendi hissesi olan 890 lirayı almıştır. Paranın geriye kalanı da Kuyumcu Vasil, Muhtar Atnaş, Livadiçli Nikola Papa Yani ve kardeşleriyle Yorgi adındaki arkadaşına ve Bekçi Ulah Miço'ya 691'er, Selanikli Kerim'e 400 lira verilmek üzere taksim edilmiştir. Dimitri Marmara'ya verilen paradan Kosta Coli'ye 1.000, Nikolaki Marmara, Marko, Filipa, Yarım Dudak Miço, Aleko, Bahçivan Hristo'ya 180, ve Ayaatnaş Manastırı bekçisi Nikola Coli, Revenikli Dimitri Çiro'ya 70 lira verilmiştir. Bahçivan Hristo'nun başka bir olaydan nezarete alınıp bir buçuk ay kadar tutuklu kalmasından dolayı hissesi Marko'ya bırakılmıştı. Marko, Hristo'nun eşine 100 lira vermiş, geriye kalanı ise alarak kaçmıştı. Fidyeden hisse alarak firari halde bulunan Kozaneli Marko Fota, Mermerci Nikola, Mermerci Miço Bandiri ve Selanikli Kel Kerim'in yakalanması için çalışmalar devam etti⁷³.

Fidyeye için verilen paraları geri alarak teslim etmek isteyen Osmanlı hükümeti arama faaliyetlerini sürdürdü. Kosta Coli'nin aldığı 1.000 liradan Ayasofya caddesinde Şekerci Aristidi Yanko'nun dükkanının bir yerinde gömülü olarak 581, Aleko'nun ve biraderinin hanelerinin tuğlaları altında gömülü 692, Filipa'nın odasının tavanı arasında 623, Bahçivan Hristo'nun kız kardeşinin yanında bulunan bir yastık içinde 31 Osmanlı lirası ile iki Napolyon altını ele geçirildi. Kireçköy'de Nikola Papa Yani'nin Öremcik bahçesinde gömdüğü iki yerden ve hanesinin divanhanesiyle odasının tahtaları altında toplam 1.833 lira bulundu. Bu şekilde toplanan paraların miktarı 7.578 buçuk liraydı⁷⁴. Ayrıca Marko Fota'nın kardeşinden 28 ve Mermerci Nikola'nın kardeşinden de 50 lira alındı. Daha sonra firarilerin yakınlarından fidye parası tahsil edilmeye çalışıldı⁷⁵.

Firari olduğundan yakalanamayan Marko, Nikolaki Marmara, Yarım Dudak Miço, Kel Kerim ve Livadiçli Yorgi'nin yakalanmaları için jandarma ve polis arama faaliyetlerini sürdürdü. Bunların emval-i metrukeleri koruma altına alınarak satılmalarına izin verilmemesi istenmekteydi⁷⁶. Suçluların gayrimenkullerinin başkasına satılması veya intikal ettirilmemesi için kayıtları üzerlerine şerh düşülerek koruma altına alınmasıyla ilgili Defter-i Hakani Müdüriyetine ve Polis dairelerine tebligatlar gönderildi. Ayrıca firarilerden Kel Kerim'in koyunlarıyla diğer taşınır veya taşınmazlarının kontrol altına alınması savcılığa bildirildi⁷⁷. Fidyeye olarak verilen 15.000 liranın eksik kısmı tamamlanmak üzere suçluların hayvanları ile taşınabilir eşyaları bölge kolluk kuvvetleri vasıtasıyla koruma altına alındı. Ayrıca eşyalar üzerine haciz konuldu⁷⁸.

⁶⁹ BOA, *BEO*, Nr: 3205/240327, 5 Zilkade 1325 (10 Aralık 1907).

⁷⁰ BOA, *BEO*, Nr: 3205/240308, 4 Zilkade 1325 (9 Aralık 1907); *HR. TH*, Nr: 355/108, 9 Aralık 1907.

⁷¹ BOA, *BEO*, Nr: 3205/240372, 6 Zilkade 1325 (11 Aralık 1907); *BEO*, Nr: 3224/241795, 29 Zilkade 1325 (3 Ocak 1908).

⁷² BOA, *BEO*, Nr: 3116/233679, 24 Cemaziyelahir 1325 (4 Ağustos 1907).

⁷³ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

⁷⁴ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

⁷⁵ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

⁷⁶ BOA, *BEO*, Nr: 3117/233701, 25 Cemaziyelahir 1325 (5 Ağustos 1907).

⁷⁷ BOA, *BEO*, Nr: 3116/233679, 24 Cemaziyelahir 1325 (4 Ağustos 1907).

⁷⁸ BOA, *BEO*, Nr: 3152/236368, 10 Şaban 1325 (18 Eylül 1907).

Eşkiyadan geri alınan fidye parası ne kadar ise Selanik İngiltere Konsolosluğuna makbuz karşılığında teslim edilmesi gerektiği yetkililer tarafından bildirildi⁷⁹. Bu doğrultuda yaklaşık 8.207 lira Selanik İngiltere Konsolosluğuna teslim edilmiş oldu⁸⁰. Ayrıca bu konuda hakkında Osmanlı hükümetinin hiçbir mesuliyeti olmadığı da iletildi⁸¹.

Tutuklananlar arasında Yunan vatandaşlarının olması Yunanistan Sefaretinin diplomatik girişimine sebep oldu. Gerekçesi ise Yunanlıların eski antlaşmalara aykırı olarak konsolosluğa haber verilmeden gözaltına alınmış olmasıydı. Sorun çıkarmak niyetinde olduklarının anlaşılması üzerine meselenin çözüleceği yolunda geri bildirimde bulunuldu⁸². Ayrıca birkaç suçlu da Yunanistan'a firar etmişti. Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında İade-i Mücrimin Antlaşması bulunmamaktaydı. Bu meselenin önemine binaen gerekli adli evraklar Atina Sefaretine gönderildi. Bu şekilde suçluların teslimi veya tutuklanması Yunanistan hükümetinden talep edildi⁸³. Yapılan girişim neticesinde Yunanistan hükümeti zanlı olan üç kişiden ikisini gözaltına aldı. Ancak bu durum antlaşmalara uygun olmadığından işin diplomatik yolla çözülmesi yoluna gidildi⁸⁴. Yakalanan kişiler Nikola Teohori ve Dimitri Petridi adında kişilerdi. Bunun üzerine Robert'i kaçırılardan zanlı olarak tutuklanan iki Yunanlı'nın tutuklanma belgelerinin konsoloshaneye verilmesinin ardından hükümete iade edilmek şartıyla konsolosluğa teslimi kararlaştırıldı. Ayrıca Yunanistan'ın Manastır ve Selanik Konsolosluklarına da tebliğ edildi. Neticesinde Konsolosluk Mukavelenamesinin 24. maddesi gereğince gerekli muamelelerin yapılması istendi. Ayrıca üzerlerinde para olup olmadığı kontrol edilerek eğer varsa Atina Sefaretine teslimi talep edildi⁸⁵. Çünkü Nikola Teohori 2.000 ve Dimitri Petridi ise 880 lira fidyeden hisse almışlardı⁸⁶. Yunan hükümetinin yaptığı araştırmalarda üzerlerinde herhangi bir para çıkmadığı bilgisi geldi. Paralar ve diğer üçüncü kişi hakkında araştırmaların devam ettiği herhangi bir bilgiye ulaşıldığı anda iletileceği bildirildi⁸⁷. Bu esnada Marko Çıkarıdi'nin ise Tırhala'da yakalanarak Atina'ya sevk edildiği Tırhala Şehbenderliğinden bildirildi. Yapılan arama sonucunda bu kişinin üzerinde de para bulunmamıştı⁸⁸.

Olaya karışanlardan Mermerci Litohorlu Dimitri'nin Kıbrıs'ta olduğu öğrenildi. Dimitri, Kıbrıs'ta doktor olan kardeşi Nikola ile Ebe Mariya'nın yanına firar etmişti. Kendisi *kolu bükülü kesik dudak* olarak anılmaktaydı. Yakalanması için Selanik vilayetinden Kıbrıs zabıtasına gerekli bilgiler ve belgeler gönderildi. Ancak zabitanın yaptığı araştırmalarda Dimitri ile ilgili bir bilgiye ulaşılamadı⁸⁹. Eşkiyadan Miço ise İskenderiye'de yakalanmıştı. Üzerinden 4 Osmanlı lirası ve altın köstek çıkmıştır. Yakalandığına dair Selanik vilayetine yazı yazılmışsa da cevap gelmediğinden eşyaların kendisine verildiği Mısır Hidivliğinden bildirildi⁹⁰.

Robert'in kaçırılmasından yaklaşık iki yıl sonra bu sefer Abbott'un Langaza'daki İstanova Çiftliğine 10-15 kişilik bir eşkiya çetesi saldırıda bulundu. Bunlar Rumca konuşan kişiler olup Hristo Kahya'nın çobanını yakalayarak kâhyanın oğlunu sordular. Bulamayınca çiftliğin 2 hanesini yakarak oradan

⁷⁹ BOA, *BEO*, Nr: 3266/244912, 7 Safer 1326 (11 Mart 1908).

⁸⁰ BOA, *BEO*, Nr: 3274/245525, 16 Safer 1326 (20 Mart 1908); *BEO*, Nr: 3278/245845, 23 Safer 1326 (27 Mart 1908).

⁸¹ BOA, *BEO*, Nr: 3289/246663, 8 Rebiülevvel 1326 (10 Nisan 1908); *BEO*, Nr: 3378/253326, 21 Recep 1326 (19 Ağustos 1908).

⁸² BOA, *BEO*, Nr: 3117/233738, 26 Cemaziyelahir 1325 (6 Ağustos 1907).

⁸³ BOA, *BEO*, Nr: 3132/234835, 17 Recep 1325 (26 Ağustos 1907); *BEO*, Nr: 3123/234174, 3 Recep 1325 (12 Ağustos 1907).

⁸⁴ BOA, *BEO*, Nr: 3118/233777, 27 Cemaziyelahir 1325 (2 Ağustos 1907); *BEO*, Nr: 3230/242200, 12 Zilhicce 1325 (16 Ocak 1908).

⁸⁵ BOA, *BEO*, Nr: 3124/234238, 5 Recep 1325 (14 Ağustos 1907); *BEO*, Nr: 3234/242546, 21 Zilhicce 1325 (25 Ocak 1908).

⁸⁶ BOA, *BEO*, Nr: 3245/243312, 6 Muharrem 1326 (9 Şubat 1908).

⁸⁷ BOA, *BEO*, Nr: 3262/244639, 2 Safer 1326 (6 Mart 1908).

⁸⁸ BOA, *Rumeli Müfettişliği Sadaret (TFR. I. A)*, Nr: 39/3845, 21 Recep 1326 (19 Ağustos 1908).

⁸⁹ BOA, *DH. MKT*, Nr: 1195/68, 22 Recep 1325 (31 Ağustos 1907); *Dahiliye Nezareti Şifre Kalemî (DH. ŞFR)*, Nr: 386/73, 13 Ağustos 1323 (26 Ağustos 1907).

⁹⁰ BOA, *DH. MKT*, Nr: 2866/67, 16 Cemaziyelahir 1327 (5 Temmuz 1909); *DH. MKT*, Nr: 2815/62, 27 Rebiülahir 1327 (18 Mayıs 1909).

uzaklaştılar. Daha sonra bunların civar köylerden bir Rum eşkıyası olduğu öğrenildi. Siyasi bir amaçlarının olduğu düşünülmeyp onlara yardım ettiği düşünülen Todori gözüaltına alındı⁹¹. Gerekece olarak Kireçköylü Todori'nin Hristo'nun çobanıyla olaydan birkaç gün evvel tartıştığı ve bunun üzerine eşkıyaya kılavuzluk ettiği gösterildi. Olay gece gerçekleştiği için kimse duruma şahit olmamıştır. Kişilerin mahkumiyetlerini gerektirecek yeterli delil olmamasından dolayı suçları ispatlanamamıştır⁹².

Sonuç

19. yüzyılda milliyetçilik fikrinin yayılmasıyla Balkanlarda ayrılıkçı faaliyetler baş göstermeye başlamıştır. Nitekim Yunanistan, Sırbistan, Romanya, Karadağ bağımsızlık ve Bulgaristan ise özerklik elde etmişti. Nüfus itibariyle farklı etnik unsurların yer aldığı Makedonya, Balkan devletlerinin üzerinde hak iddia ettiği bir bölgeydi. Bundan dolayı Bulgarlar çete ve komite faaliyetleriyle Makedonya'yı kendi topraklarına katmak için faaliyet göstermiştir. Bulgarlar kadar olmasa da Yunan ve Sırp çetelerinin de bölgede faaliyet gösterdiği bilinmektedir.

Abbott ailesinin bir üyesi olan Robert Abbott'un kaçırılması da Rum çetesi tarafından gerçekleştirilmiştir. Robert'in kaçırılması babasının Selanik'teki varlıklı ailelerden olan Abbottlara mensup olmasından ileri gelmekteydi. Çünkü Makedonya'da faaliyet gösteren çetelerin ekonomik kazanç elde etmek için başvurduğu yollardan biri insan kaçırmaktı. Bazen bu insan kaçırmaya olayları siyasi bir hareket olsa da burada sadece ekonomik sebeplere bağlı olarak yapıldığı görülmektedir. Diğer yandan Rum çetesi olarak zikredilmesinde kaçırma planını düzenleyenlerin ve çetenin çoğunluğunun Rum olmasından ileri gelmektedir. Osmanlı Arşiv vesikalarının da Rum çetesi olarak belirtmesi bunu desteklemektedir. Çete içerisinde farklı milletten veya meslek gruplarından insanların varlığı ekonomik çıkar ilişkisi ile bağlantılıdır. Alınan fidyeden kendilerine bir pay verileceği önceden vaat edilmiş olmalı ki onlar da bu kaçırma hadisenin bir parçası olmuşlardır. Aslında ekonomik sebeplere bağlı bir kaçırma hadisesi olsa da Robert'in İngiliz vatandaşı ve aynı zamanda önemli bir tüccar ailesine mensup olması yurt içinde ve yurt dışında ses getirmesine neden olmuştur. Osmanlı Devleti de bu gibi hadiselerde suçunun olmadığını ortaya koymak için çete üyelerinin yakalanması ve cezalandırılmasının yanı sıra fidyenin geri alınarak teslim edilmesi için yoğun bir çaba sarf ettiği görülmüştür. Makedonya eşkıyalık tarihinin farklı bir boyutunu ele alan bu çalışma alana önemli katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

1-Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

Babiali Evrak Odası Evrakı (BEO), Nr: 259/19352, 604/45240, 3017/226253, 3027/226997, 3039/227924, 3047/228455, 3048/228527, 3051/228825, 3056/229176, 3108/233058, 3112/233360, 3116/233679, 3116/233689, 3117/233701, 3117/233738, 3118/233777, 3123/234174, 3124/234238, 3126/234403, 3129/234644, 3129/234645, 3131/234778, 3131/234779, 3132/234835, 3140/235472, 3140/235473, 3152/236368, 3158/235315, 3182/238605, 3185/238844, 3205/240308, 3205/240327, 3224/241795, 3230/242200, 3234/242546, 3245/243312, 3262/244639, 3266/244912, 3274/245525, 3278/245845, 3289/246663, 3378/253326.

Dahiliye Nezareti Mektubi Kalemî (DH. MKT), Nr: 1195/68, 2745/67, 2773/91, 2815/62, 2866/67.

Dahiliye Nezareti Şifre Kalemî (DH. ŞFR), Nr: 386/73.

Hariciye Nezareti Londra Sefareti (HR. SFR.3), Nr: 578/14, 578/15, 578/17, 578/28.

Hariciye Nezareti Tahrirât-ı Hariciye Odası (HR. TH), Nr: 352/17, 355/108.

Rumeli Müfettişliği Sadaret (TFR. I. A), Nr: 39/3845.

Rumeli Müfettişliği Selanik (TFR. I. SL), Nr: 185/18406.

Yıldız Perakende Umum Vilayetler (Y. PRK. UM), Nr: 80/18.

Yıldız Sadaret Hususî (Y. A. HUS), Nr: 513/77.

2-Araştırma Eserler

ABBOTT G. F., *Makedonya*, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2013.

⁹¹ BOA, *DH. MKT*, Nr: 2745/67, 29 Muharrem 1327 (20 Şubat 1909).

⁹² BOA, *DH. MKT*, Nr: 2773/91, 1 Rebiülevvel 1327 (23 Mart 1909).

- ADANIR Fikret, *Makedonya Sorunu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001.
- AKINCI Turan, *Selanik (1869-1923)*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2023.
- ANASASSIADOU Meropi, *Tanzimat Çağında Bir Osmanlı Şehri Selanik 1830-1912*, Çev: Işık Ergüden, Alfa Tarih Yayınları, İstanbul 2022.
- AYDIN Mahir, "Makedonya Meselesi ve Amerikalı Rahibenin Kaçırılması", *Osmanlı Araştırmaları XVIII*, Kitap Matbaacılık, İstanbul 1998, ss. 239-258.
- BALCI Sezai, *Osmanlı Devleti'nde Engelliler ve Engelli Eğitimi Sağır Dilsiz ve Körler Mektebi*, Libra Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2018.
- BAYRAM Selahattin, *Osmanlı Döneminde Selanik Limanı 1869-1912*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2017.
- ÇAKICIOĞLU OBAN Raziye, "Levanten ve Levantenler Üzerine Bir İnceleme", *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı 22, Konya 2007, ss. 337-356.
- ÇAKILCI Diren, "Beratlı Tüccar'dan Avrupa Tüccarı'na Selanik'te "Nizâm-ı Raiyyet Arayışı", *Tarih Dergisi*, Sayı 77, 2022, ss. 165-212.
- ÇAKILCI Diren, "Unutulmuş Bir Seyâhat-i Hümâyûn: Sultan Abdülmecid'in Selanik Ziyareti", *Tarih Dergisi*, Sayı 65, 2017, ss. 63-98.
- ÇAKILCI Diren, *19. Yüzyılın İlk Yarısında Selanik Şehri*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Antalya 2021.
- DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara 2007.
- DIĞIROĞLU Filiz, "Selanik Ekonomisinde Unutulmuş Bir Alan: Tütün Üretimi, Ticareti ve Reji (1883-1912)", *Osmanlı Araştırmaları*, Sayı 43, 2014, ss. 227-272.
- HOWARD Douglas, A., *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, Çev: Tanju Günsere, Alfa Tarih Yayınları, İstanbul 2023.
- İPEK Nurdan, *Selanik ve İstanbul'da Yahudi Bankerler*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011.
- İRTEM Süleyman Kâni, *Osmanlı Devleti'nin Makedonya Meselesi*, Haz. Osman Selim Kocahanoğlu, Temel Yayınları, İstanbul 1999.
- KAHRAMAN Mehmet Ali, "XIX. Yüzyılda Selanik'te Musevi Bir Aile: Alatiniler", *History Studies*, 9/5, Aralık 2017, ss. 129-142.
- MAZOWER Mark, *Hayaletler Şehri Selanik (Hıristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler 1430-1950)*, Çev: Gül Çağalı Güven, Alfa Tarih Yayınları, İstanbul 2013.
- Osmanlı Avrupası'nda Bölücülük Cereyanı (Makedonya Komitacılarının Anıları)*, Derleyen ve Çevirenler: Mümin İsov ve Ergün Hasanoğlu, Selenge Yayınları, İstanbul 2021.
- ÖĞÜT Salim, "Fidyeye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 13. Cilt, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, ss. 55-57.
- PEHLİVAN İsmail, *Osmanlı ve Genelkurmay Arşivleri Işığında Osmanlı'da Terör (Bulgar Komitacıları ve Balkanlardaki İhtilal Faaliyetleri)*, Karakum Yayınevi, Ankara 2019.
- ŞEMSETTİN SAMİ, *Kamûs-i Türkî*, Nadir Eserler Kitaplığı, İstanbul 2016.

3- Elektronik Kaynaklar

http://www.levantineheritage.com/pdf/Abbott_tree.pdf (Erişim Tarihi: 18.02.2024).